

Hernani-Leitza ibilaldia.

50 urte pausuz pausu

Taldea Etenetara iristen.

Inaxio Sanz

Elur-txori elkarteak sortu zenean, 1957. urtean, jende gaztea zen nagusi elkarteak. Honek errazagoa egiten zuen ekintzak antolatzea, gauza hauetarako gogorik ez baitzitzairen falta izaten elkarteak osatzen zuten lehen bazkideei. Honen ondorioz, 1960. urtean, Hernani - Leitza ibilaldia sortu zen, ekaineko lehen aste-buruan, urtez urte, pausuz pausu, Gipuzkoa eta Nafarroako bi herriak lotu dituen mendi irteera.

Ibilaldi honen hastapenean izenik nabarmendu behar bada, hori Joxe Elizegirena da, bera izan baitzen ibilaldiaren sortzailea. Joxe eraikuntza lantegi baten nagusia zen eta bere enpresa Patxi Arrazola gerentetzat zuten Leitza paper-fabrikaren (Sarrio papertegia) eta Berrobikoaren

(Uranga papertegia) mantenimenduaz arduratzen zen. Hori esker, bere emaztea izango zena ezagutu zuen, Manuela Sarobe, Berrobiko Telleri baserrikoa. Lanaren gertutasuna zela eta, Berrobin bizi izan zen bere familiarekin eta baita urte batzuetan, uda Leitza bertan Patxi Arrazolaren etxean pasatzen zuten.

Joxe Elizegik gustuko zituen Leitza inguruko paraje haiek eta Leitza alrean, bere gunerik kuttunenean, egiten zituen perretxiku biltzea, kamamilo biltzea edo/eta ehiza bezalako ekintzak bere semeek irakatsi zizkien.

Leitza jende asko ezagutzen zuen eta hauetarako askorekin, eta bereziki Gaztelutarrekin harreman oso ona zuen, ehizara edo/eta mendira askotan joaten

baitzen beraiekin. Harreman hauek eta ingurua ondo ezagutzeak, arrazoi nahikoak izango ziren bera jaio zen herria (Hernani) eta lan egiten zuena (Leitza) oinezko bide batez lotu zitezkeela bururatzeko.

Garai hartan, Joxe bera Elur-txori elkarte buru zen eta zuzendaritza batzordeari bere burutapenaren berri eman zion. Horrela sortu zen ekimen berri hau, Joxe bera izan zelarik hasierako urteetan dinamizatzaile eta arduradunetarikoa. Ondoren, Joxek antolakuntza utzi zuenean, bere anaia Migel Elizegi izan zen ordezkatu zuena, urte askoan gogotsu lan eginez gainera. Azkenik, honek utzi zuenean, zuzendari batzordea bera hasi zen prestakuntza guztiez arduratzen urteroko laguntzaile fin guztiekin batera.

Ibilbide soil bat baino zerbait gehiago.

Hernani-Leitza ibilbidea, mendiz-mendi bi herriak elkartzeko ibilbide bat baino zerbait gehiago ere bada. Izan ere, goizeko ordu txikitan (5etan!) Hernanitik atera eta Leitzaraino oinez joateak ere merezi du bere saria eta horrela Leitza bertan dutxa bat hartu eta arropa aldatu ostean, irteerara joandako mendizale guztiek giro ederrean elkarrekin bazkaltzeko aukera bikaina izaten dute. Bazkal ostean, trikitilari edo soinujole batek giroa alaitu du urte askotan, azkena oinez joaten den Aitor Goñi izan da. Postrearen ondoren, jandako guztiak jaisten laguntzeko, toka txapelketa jokatu ohi da. Arratsaldeko 19:00ak aldera, ordea, eguna ondo aprobetxaturik, autobus batek berriro ere bueltan ematen ditu Hernanira.

Baina irakurleak ere izango du kuriositatearik agian ibilbidea zehatzago jakiteko. Hona hemen datu batzuk: Ibilbideak 29,1 Km-tako luzaera du eta geldiunerik gabe 6 ordu eta 30 minututako iraupena du. Pilatutako igoerak 1.353 m. dira, pilatutako jaitsierak berriz 698m.

Ibilbideak igarotzen dituen puntu ezberdinak. Ordea, taula honetan adierazten dira:

Lekua	Altuera (m)	Denbora (orduak)
Elur-txori	40	0
Errotaberri		
Sagordegi		
Goibieta		
Xoxoka	240	1,05
Besadegi	302	1,20
Belabieta		
Eteneta	698	2,15
Azkiolako iturria	750	3,05
Etzela	785	
Illasoro	842	
Hirumugarrieta	962	4,50
Mugarri beltza	1.000	
Leitzalarrea (Eskibar)	600	5,45
Arrimiako lepoa	793	
Leitza	495	7,45

Ibilbideko ezaugarrien taula. Adierazten diren denborak geldiuneak barne dira.

Juan Bautista Garmendia, Atanasio Lapazaran eta Joxe Elizegi.

Urepel mendira inguratzen.

Ibilbideak, ikus daitekeen bezala, Hernani, Urnieta, Andoain, Elduain, Arano, Berastegi, Goizueta eta Leitzako udalerriak zapaltzen ditu eta baso, zelai eta bista ederrez jantzitako mendi ederrak zeharkatzen ditu.

Leitzara iritsita, goitik eta ezkeratik hasita: Migel Elizegi, Joxe Larrañaga, Rafael Lopetegi, Juanito Elizegi, Inaxio Peñagarikano, Paulino Elozegi, Joxe Ezeiza, Lorentxo Arrieta, Joxe Garaia, Inaxio Setien, Patxi Landa, XX, Antonio Yeregi, Joxe Iraola, Inaxio Arrieta, Gregorio Telleria, joxe Laburu, joxe Elizegi, Rikardo Otxotorena, Shanti Lizeaga, Alejandro Ocariz, Juan Bautista Garmendia eta Juanito Otmandi Emery.

Aldaketak 50 urteetan zehar.

50 urtek askorako ematen du eta gizartea bera aldatzen joan den moduan, ibilaldia bera antolatzeke moduan ere aldatzen joan da urteen poderioz. Azkiolako iturrian egiten den hamaiketako egiteko ohitura aldatu ez bada ere, hamaiketako bertara iristeko modua asko aldatu da. Hasiera batean, duela 35 bat urte, haragi-xerrak kazuela handi batzuen barruan ematen ziren, motxila handi batean sartuta eta bizkarrean emanez. Bokadilloak egiteko ogia ere motxila batean ematen zen. Egun, ireki diren pista askotaz baliatuz, 4x4 kotxean edo todoterrenoan igotzen dira ogitartekoak iturriraino.

Leitzara iritsi osteko antolakuntza ere asko aldatu da. Hasiera batean, Leitza dutxatzea ez zen horren erraza suertatzen. Batzuk Joxe Elizegiren lagunenean, beste batzuk errekan, horrela moldatzen ziren, botatako izerdi guztiak gainetik kentzeko. Urte batzuk pasata herriko pilotalekuko 4 dutxetan txandakatu behar izaten zuten dozenaka mendizaleak, eta beranduago Leitza

eskolako maisu bat endredatu ostean, eskolako dutxa ugarietan, jada erosoago dutxatzeko aukera izan zuten. Azkenik, Udalarekin kontaktuan jarri eta kiroldegia irekitzea lortu zuten. Egun kiroldegian bertan hartzen dute dutxa.

Baina bazkaria? 50 urtek bazkari eta jatetxe ezberdinak probatzeko aukera ematen dute eta asko aldatu ez duten arren, batzuetan halabeharrez, jatetxez

ere aldatu dira. Hasieran ordea, jate-txea Hernanitik bertatik ematen zuten eta han montatu. Elkartean egindako janaria kotxeetan ematen zen eta Joxe Elizegik berak mahaiak ere ematen zituen material eta eskulanarekin batera. Bazkaria Leitzalearrean egiten zen hasiera haietan. Hau bukatu zenean, Tardon, ondoren Basa-kabin (urte askoan) eta azken urte mordoetan Berastegiko Kalkon egin dira bazkariak.

Leitzalarrean

Buelta, esan bezala, autobusetan egin ohi da egun, baina garai batean oinezkoak ekartzeko antolakuntzan ibiltzen zirenek, kotxeak eramanez zizkien beren lagunei. Ondoren, autobusa kontratatu zen arropen boltsak eraman eta ibiltariak, ostera ere, Hernanira ekartzeko.

Pertsona asko mugitu duen ibilaldia.

Hernani Leitza ibilaldiaren erakargarritasuna oso handia da. Hau dela eta, urtero urtero herri ezberdinetatik etortako 60 bat pertsonak hartzen du parte mendi irteeran eta ondorengo bazkarian. Zenbat ibiltarik parte hartzen duen kontrol zehatza 1982tik aurrera eraman izan da eta ordutik hona, jakina da 449 pertsona ezberdinek hartu dutela parte ibilaldian.

Guztiak ezin dira aipatu, baina badira batzuk urte asko daramazkienak joaten eta hauen izenak behintzat hemen azaltzen dira:

Izena	Ibilaldi kopurua
Joxe Iraola	37
Inaxio Mari Sanz	37
Juan Joxe Lizasoain	35
Joxe Luis Velez	34
Julian Ontoria	33
Joxan Olano	32
Rikardo Otxotorena	31
Joakin Garmendia	31
Iñaki Oiartzabal	29
Esteban Apezetxea	27
Agustin Fraile	27
Joxe Antonio Dabo	25
Fernando Petrina	25

Joaten direnen iritzia jakin nahian 4 talde ezberdinekin hitz egin dugu euren iritzia jakiteko. Hernaniko Beti Alperrak kuadrilakoekin, Donostiako Amara zaharrekoekin, Hondarribi eta Urnietako taldekoekin hitz egin dugu eta honako galderak luzatu dizkiegu:

- Nola izan zenuen mendi ibilbidearen berri?
- Zerk animatu zaitu errepikatzen?
- Ba al dago ibilbidean zehar gune edo bidezatiren bat gustuko duzuna?
- Aldatuko al zenuke zerbait?

Guztiak ere Elur-txori elkartearen bitartez edo lagun bitartez jakin zuten ibilbidearen berri eta errepikarazi dien eta nabarmentzen duten ezaugarri nagusia dagoen giro ona dela aipatzen dute. Gune gustukoenari buruz, orokorren ibilbide osoa oso ederra dela aipatzen duten arren, Beti Alperrak taldekoek Adarra eta

Azketa mendien artean dagoen atzeko tramoak da nabarmentzen dutena eta ez dute inongo aldaketarik egiteko beharrik ikusten.

Ikus daitekeen moduan, gaurdaino parte hartu duen jendea oso gustura joan ohi da irteerara. Ikusi besterik ez dago, hernaniar eta hernaniarrak ez diren talde ezberdinak (Hondarribiakoak, Donostiako Amara zaharrekoak, Urnietakoak...) urtero urtero nola errepikatzen duten. Irteera txiki bat bezala hasi zena gorpuztu egin da eta aurrera doa pixkanaka. Espero dugu hurrengo urteetan ere honela izatea.

Inaxio Olan, Felix Altuna, Julian Rodríguez, Hilarion Larburu, Martin Zabalegi eta Javier del Valle,

Hernani-Leitza ibilaldia, 1979.

Hernani-Leitza ibilaldia, 1983.

Hernani-Leitza ibilaldia, 1988.

Eskerronak.

Eskerronak eman nahi nizkieke Joxe Manuel Elizegiri Joxe Elizegiri buruz emandako informazio guztiagatik eta utzitako argazkiengatik, eta Joxe Anjel Tameseri argazkia eta lan honetan azaltzen den GPSarekin hartutako mapa uzteagatik.

Hernani-Leitza ibilaldia, 1990.

Hernani-Leitza ibilaldia, 2007.

50 urte, hamaika bitxikeri

Horrenbeste urteetan ere hamaika bitxikeri egon da ibilaldiaren antolakuntzan. Azken finean, bitxikeri hauek dira egun hau berezia egiten dutenak eta batzuk kontatu eta gogoraraztea ez da gaizki etortzen:

Hamaika urteko semea eraman nahi zuenarena. Gipuzkoan bizi zen leitzar batek, hamaika urteko semea eraman nahi izan zuen urte batean. Elkarreak, bidea gogorregia izan zitekeela aurreikusiz gazteegia zela esan zion aitari. Taldearekin semea ezin zuela eraman ikusirik, taldetik minutu gutxi batzuetara egin zuen ibilbidea bere kontura.

Erritmo gogorra nahi huen, tori erritmoa... Urtero, taldearen buruan mendizale bat joan ohi da pausua neurtuz. Urte batean, izena eman zuenetako batek, bere burua beste baina indartsuagoa zela erakutsi nahian bide guztia taldeburuan zenari pasaz aritu zen. Azkenerako, taldeko burua zena aspertu eta Urepel mendia ondoan dagoen mugarri beltza inguruan ea Altzadi mendira igo nahi zuen galdetu zion. Honek baietz esan eta han abiatu ziren biak. Ibilbideko buru zenak izugarritzko erritmoa jarri eta lehertuta utzi zuen bestea. Handik aurrera ez zuen taldeburuan jartzeko gogo askorik eduki.

Leitzatik atera eta kotxeak taillerera. Hasierako urteetan Leitzara iritsi ostean, kotxeetan berriro Leitzalarreara joan eta elkartetik emandako bazkaria han bertan bazkaltzen zen. Honek arazo handi bat ekarri zuen. Izan ere, izan ziren bueltakoan kotxea irauli zutenak, beste batzuek bazterra jo... hau ikusirik hurrengo urtean autobusa hartzea erabaki zen.

A ze lo-kuluxka bustia! Tardon bazkaldu genuen batean gehiegitxo edan zuen batek, etxean bertan belarra gordetzen zuten lekura joan eta

bertan lo egitea erabaki zuen. Beran- duxeago, laguna han lo zegoela ez zekien taldekide bati, mahaian zegoela, pixa egiteko gogo sartu zitzaion. Komunera joateko gogo askorik gabe, belarra pilatua zuten goialdetik pixa egitea otu zitzaion. Hau lo zegoenaren kalterako izan zen, goitik behera busti baitzuen!

Bertso saioa egin zenekoa. Beste batean, Berastegin ginela, plazan lehen solairu batean dagoen taberna batean, gurekin bertsoan ederki moldatzen zen taldekide bat zegoen. Halako batean, non azaltzen da Anats urnietarra arratsalde pasa bertan. Gutako batek tentatu zuen hau eta hor sortu zen bat bateko bertso saioa bien artean, bata tabernako leihora aterata aurreneko pisan eta bestea kalean gora begiral!

Leitzako alkateak parte hartu omen zuenekoa. Urte batean, Nafarroa Eguna ospatzen zen egunean, bazkaldu ostean han genbiltzan Leitzatik kalean bueltaka. Han ikusi genuen Pako Zelarain etxe bateko balkoian ezagunak zituen batzuen etxean bisitan. Hau ikusita, gure taldekide batzuk pezetak botatzen hasi zitzaizkion balkoira. Hor bukatu zen txantxa (gure ustez), baina hurrengo egunean, Diario de Navarra festa horren informazioa ematen zuen lekuan zera esaten zuen: "jende multzo batek pezetak bota zizkion balkoi batean zegoen Leitzako alkateari".

Belainoak guztiok itsutu gintuenekoa. Beste batean, itsua zen gazte batek bere lagun batekin eman zuen izena. Ohitura handia izango zuten mendirako, biak ala biak oso ederki moldatzen baitziren mendian. Egun

horretan ordea, laino handia zegoen eta Leitzalarreara jaisten ginela aurreko zortzi izan ezik beste guztiek okerreko bidea hartu zuten. Hor ibili zen itsu gizajoa, bere gida zena ere lainoak itsutu zuenez, alanbre eta hesiak pasa eta pasa, noraezean. Hurrengo urteetan ez zen azaldu.

Toka txapelketak! Bazkaldu eta gero, toka txapelketa jokatzen ari ginen batean, han etorri zitzaigun inguruko gaztetxo bat ea gurekin joka zezakeen galdetuz. Ordu ederrean utzi genion jokatzen, guztioi irabazi baitzigun!

Beste batean, ordea, irlandar bat izan zen gerturatu zena. Hari ere utzi genion jokatzen baina honek ez zuen abilezi berdina, gu bezain txarra zen eta ez zigun irabazi!

"Korrika" pasa zenekoa. Basa-Kabin jan genuen batean Korrika pasa zen guk bazkaldu ostean. Oso giro polita jarri genuen, lekukoaren ondoan kilometro bat eta guzti eginez.

Nafarroa Oinezkoen negozioa.

1997ko ekainaren 1ean izugarritzko euritearen azpian joan ginen mendira. Ateratako guztietatik soilik 17 iritsi ginen. Leitzara iritsi eta arropa ekartzen zuen autobusa ez zela iritsi konturatu ginen. Itxuraz, Andoain uholdeak zirela eta, ezin pasatu zegoen. Gu sinestu ezinik, guztiz hoztuta, arropa lehorra beharrean ginen. Leitzan bertan, Nafarroa Oinezko kamisetak saltzen zituen denda bat topatu genuen. Haiek egin zuten negozioa, askok bertan erosi baitzuten desira zituzten kamiseta lehorrak. ■